

KTV-notat nr. 72/2005

Forfattere: Heidrun Kårstein, Gaute Gangås og Dag Norum Sign.:

Ansvarlig: Rune Flatby Sign.:

Dato: 26.09.2005

Vår ref.: NVE 200201019-3

Arkiv: 512.0

Grunnvann i vannressursloven Konsesjonsplikt og konsesjonsbehandling

Innhold

1. Innledning	2
2. Hovedpunkter i regelverket om grunnvann.....	2
2.1 Eierforhold og rådighet over grunnvann.....	2
2.2 Konsesjonsfrie grunnvannsuttak.....	3
2.3 Konsesjonspliktige grunnvannsuttak	3
2.4 Konsesjonsplikt ved andre tiltak som påvirker grunnvannet.....	3
2.5 Oppgaveplikt til Norges Geologiske Undersøkelse	4
3. Forholdet til annet lovverk	4
4. Vurdering av konsesjonsplikt.....	5
5. Søknader og søknadsbehandling.....	5
5.1 Innholdet i søknader om konsesjon.....	5
5.2 Kunngjøring og høringsinstanser	8
5.3 Konsesjonsvedtak og vilkår	8
5.4 Ekspropriasjon	9
6. Klagebehandling.....	9
7. Reaksjonsbestemmelser	10
Adresser	10

1. Innledning

Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven) trådte i kraft 01.01.2001. Den omhandler blant annet grunnvann, som ikke var dekket i den tidligere vassdragsloven. Formålet med loven er å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er forvaltningsmyndighet for store deler av loven.

Dette notatet gir informasjon om behandling av saker som omhandler grunnvann spesielt. I tillegg har NVE utarbeidet faktaark nr. 6/2002: Grunnvann i vannressursloven.

For mer informasjon om vannressursloven, viser vi til NVEs veileder nr. 1/2002: Behandling etter vannressursloven mv. For informasjon om annet lovverk henvises til informasjon fra regjeringen og departementene: <http://www.odin.no>.

2. Hovedpunkter i regelverket om grunnvann

2.1 Eierforhold og rådighet over grunnvann

§ 44 i vannressursloven omhandler rådigheten over grunnvann. Hovedregelen er at grunnvannet tilhører eieren av den grunn som grunnvannet befinner seg i eller under. Ligger en grunnvannsforekomst under flere eiendommer, ligger den til eiendommene som sameie med et partsforhold som svarer til hver enkelt eiendoms areal på overflaten.

Grunneier har en eksklusiv råderett over grunnvannet. Dette innebærer at andre ikke kan innvinne eller på annen måte utnytte grunnvann som tilhører grunneieren med mindre dette følger av avtale eller annet rettslig grunnlag. Uttak av grunnvann ved skråboring inn under annen manns eiendom kan bare skje ved avtale eller ekspropriasjon.

§ 44 annet ledd gir generelle rammer og begrensninger for rådigheten. Rådigheten skal utøves i samsvar med kravene i § 10 og § 15 annet og tredje ledd. Dette betyr:

- Det kan ikke uten konsesjon settes i verk uttak eller bortledning av grunnvann som endrer vannføringen i elver og bekker med årssikker vannføring så mye at vannføringen kommer under de krav til minstevannføring som § 10 setter, dvs. at minst "den alminnelige lavvannføring" skal være tilbake. Begrepet "alminnelig lavvannføring" er nærmere forklart i NVEs veileder nr. 1/2002.
- Dersom en grunnvannsforekomst som ligger under flere eiendommer ikke er tilstrekkelig til å dekke behovet for vannforsyning til alle, skal behov til fast husholdning og deretter husdyr prioriteres. I knapphetssituasjoner kan fylkesmannen treffe vedtak om fordelingen og gjennomføringen av vannuttak.
- Uttak av grunnvann skal begrenses til det grunnvannsmagasinet tåler. Hovedprinsippet er at uttaket ikke må være så stort at det medfører en unaturlig senkning av grunnvannsnivået over flere sesonger eller at det fører til en nedgang i kvaliteten på grunnvannet av betydning, for eksempel slik at det ikke lenger er egnet til alminnelig vannforsyning eller forsyning til annet aktuelt formål.

Uenighet mellom grunneiere om eiendomsretten til grunnvann er et privatrettslig forhold som ligger utenfor NVEs ansvarsområde. Slik uenighet må avklares gjennom minnelig avtale eller rettssystemet.

2.2 Konesesjonsfrie grunnvannsuttak

Grunneier kan uten konsesjon ta ut grunnvann til husholdning og husdyr på egen eiendom som grunnvannet ligger under, jf. § 45 første ledd. Grunneier kan for øvrig uten konsesjon ta ut den mengde grunnvann som er naturlig for virksomhet som det er vanlig å drive på tilsvarende eiendommer, jf. § 45 annet ledd punkt b. Grunneiers konsesjonsfrie rett til grunnvannsuttak omfatter ”husbehov” i vid forstand, dvs. blant annet husholdning, husdyr, jordvanning og hytte.

Omfanget av den konsesjonsfrie retten begrenses av hva som er naturlig uttak for virksomhet som det er vanlig å drive på slike eiendommer. På hytteeiendommer vil dette omfatte vannforsyning til hytta, og på jordbrukseieendommer vann til husholdning, husdyr og jordvanning. Hva som er naturlig virksomhet og omfang kan variere med tiden avhengig av hva slags virksomhet som det er vanlig å drive på tilsvarende eiendommer og hvilke krav til vann de har.

Bestemmelsen i § 45 annet ledd punkt b er ikke knyttet til en bestemt bruk av grunnvannet. Den gir rom for at grunneier kan ta til med ny bruk, så lenge den samlede belastning ligger innenfor et omfang som er naturlig for vanlig virksomhet på slike eiendommer. Den konsesjonsfrie retten omfatter ikke rett til å dekke vannbehovet for et hotell eller en vannkrevende industri på eiendommen, og normalt heller ikke grunnvannsuttak med sikt på alminnelig vannforsyning eller salg på det åpne markedet.

Grunneiers konsesjonsfrie grunnvannsuttak er begrenset av de generelle rådighetsbegrensninger som er angitt i § 44 annet ledd.

Lovlig etablerte grunnvannsuttak (konesesjonsfrie og konsesjonsgitte) før loven trådte i kraft, dvs. før 01.01.2001, kan fortsette i samme omfang som før, jf. § 66 siste ledd.

2.3 Konesesjonspliktige grunnvannsuttak

Grunnvannsuttak som overstiger en grense som vassdragsmyndigheten har fastsatt i forskrift eller vannuttak som overstiger det omfang som er naturlig for virksomhet som det er vanlig å drive på slike eiendommer er konsesjonspliktig, jf. § 45 annet ledd punkt a og b.

Det er foreløpig ikke fastsatt forskrift etter § 45 annet ledd punkt a. Omfanget av grunnvannsuttak som kan foretas uten konsesjon etter § 45 annet ledd punkt b er nærmere omtalt i avsnitt 2.2.

Eksempler på tiltak som normalt er konsesjonspliktige er uttak til vannkrevende industri, turistanlegg, offentlig vannforsyning og settefiskanlegg.

Grunnvannsuttak som ble etablert før vannressurslovens ikrafttredelse blir konsesjonspliktige dersom omfanget økes eller endres og uttaket ville vært konsesjonspliktig som nytt.

Grunnvannsuttak som påvirker den alminnelige lavvannføringen i nærliggende vassdrag er i utgangspunktet konsesjonspliktig, jf. § 44 annet ledd og § 10 første ledd.

2.4 Konesesjonsplikt ved andre tiltak som påvirker grunnvannet

NVE kan fatte enkeltvedtak om konsesjonsplikt ved annen rådighet over eller påvirkning av grunnvann enn vannuttak, jf. § 45 annet ledd punkt c. Dette kan gjelde tiltak som påvirker mengde og kvalitet på grunnvannet eller fører til at grunnvannsstanden eller strømningsforholdene endres. Eksempler på slike tiltak er grunnarbeider og installasjoner i løsmasser eller fjell (tunneler, steinbrudd, fjellhaller), tiltak som hindrer naturlig infiltrasjon (asfaltering av store arealer), utnyttelse av geoenergi (varmepumper), kanalisering og drenering. Også omfattende tilførsel av vann til et grunnvannsmagasin kan være konsesjonspliktig.

For utslipp som kan forurense grunnvannet gjelder konsesjonsplikt etter forurensningsloven.

2.5 Oppgaveplikt til Norges Geologiske Undersøkelse

§ 46 annet ledd pålegger alle som utfører grunnvannsboringer eller grunnvannsundersøkelser å sende melding til Norges geologiske undersøkelse (NGU) snarest og senest innen 3 måneder.

Oppgaveplikten er nærmere beskrevet i Forskrift om oppgaveplikt ved brønnboring og grunnvannsundersøkelser.

Brønndatabasen inneholder opplysninger om mer enn 24 500 grunnvanns- og energibrønner i fjell og løsmasser. Databasen inneholder i tillegg informasjon fra ca. 42 målestasjoner i det landsomfattende grunnvannsnettet som drives i samarbeid mellom NGU og NVE. NGUs brønndatabase er tilgjengelig på Internett (www.ngu.no).

3. Forholdet til annet lovverk

Vannressursloven legger opp til en samordning av tillatelser. § 20 åpner for at enkelte sakstyper kan overlates til behandling av andre myndigheter som saksforholdet hører inn under. I følge § 20 kan NVE i forskrift eller i det enkelte tilfelle fastsette at det ikke trengs konsesjon etter vannressursloven for tiltak som

- må ha tillatelse etter lov om laksefisk og innlandsfisk mv.
- må ha tillatelse etter forurensningsloven eller tilhørende forskrifter
- må ha dispensasjon fra vernevedtak etter naturvernloven eller utføres som skjøtseltiltak etter naturvernloven
- er tillatt i reguleringsplan eller bebyggelsesplan etter plan- og bygningsloven
- er godkjent med hjemmel i forskrift etter lov om skogbruk og skogvern § 17 a eller jordloven § 11

Det er ikke fastsatt forskrift i medhold av § 20. En eventuell avgjørelse etter § 20 treffes av NVE på bakgrunn av tiltakshavers beskrivelse av prosjektet og planlagt/eller gjennomført behandling etter annet lovverk. En avgjørelse etter § 20 er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven som kan påklages i og med at det bare er lovvalget det tas stilling til.

NVE kan fatte vedtak om bruk av § 20 i tilknytning til reguleringsplan både før reguleringsplan er utarbeidet og etter at reguleringsplan er vedtatt.

Ved utarbeidelse av reguleringsplan eller bebyggelsesplan etter plan- og bygningsloven skal det fremkomme tilstrekkelige opplysninger til å vurdere virkningene for grunnvannsmagasin og vassdrag. Gjennom arbeidet må det klarlegges at tiltaket ikke vil medføre nevneverdige ulemper for slike allmenne interesser som vannressursloven skal ivareta, eventuelt at planbestemmelsene sikrer hensynet til allmenne interesser i nødvendig utstrekning.

Det er en forutsetning for bruk av samordningsbestemmelsen i § 20 at behandlingen etter annet lovverk ivaretar de hensyn vannressursloven skal ivareta. Vassdragsmyndigheten skal forsikre seg om dette. NVE er høringsinstans for planer som innbefatter tiltak som kan påvirke grunnvannet. Som statlig fagmyndighet når det gjelder vannressurser, har NVE myndighet til å fremme innsigelse til arealplaner etter plan og bygningsloven.

NVE forutsetter at klausulering av arealer i forbindelse med uttak av grunnvann til drikkevannsforsyning normalt skjer gjennom plan etter plan- og bygningsloven.

4. Vurdering av konsesjonsplikt

En tiltakshaver er ansvarlig for å informere NVE om tiltak som er eller kan være konsesjonspliktige. Det er ulovlig og straffbart å iverksette konsesjonspliktige tiltak uten konsesjon, jf. § 63.

Dersom en tiltakshaver er i tvil om et grunnvannsutttak eller annen rådighet eller påvirkning av grunnvannet trenger konsesjon etter vannressursloven, jf. bl.a. § 45 andre ledd punkt b og c, skal han henvende seg til aktuelt regionkontor i NVE. For at NVE skal kunne vurdere om et grunnvannstiltak er konsesjonspliktig, må tiltakshaver sende inn en beskrivelse av tiltaket. Beskrivelsen må inneholde de samme punktene som i en søknad, men i forenklet omfang, se avsnitt 5.1. Aktuelle opplysninger er først og fremst:

- beliggenhet av tiltaket angitt på kart i målestokk 1:50 000 og 1:5000
- formålet med tiltaket, ved grunnvannsforsyning oppgis hva slags virksomheter som skal dekkes, for eksempel antall boliger, hytter og/eller arbeidsplasser
- størrelse på grunnvannsutttaket i m³/døgn
- mulig påvirkning av nærliggende vassdrag
- fare for tørkeskader

NVE baserer sin avgjørelse på tiltakshavers beskrivelse, innhentede kommentarer (fra f.eks. fylkesmannens miljøvern avdeling og kommunen) og egne vurderinger. En avgjørelse om konsesjonsplikt gjelder det fremlagte prosjektet. Dersom tiltakshaver endrer planen for tiltak som er vurdert til ikke å være konsesjonspliktig, må prosjektet vurderes på nytt.

5. Søknader og søknadsbehandling

For tiltak som er konsesjonspliktige i henhold til vannressursloven § 8 eller § 45, sender tiltakshaver konsesjonssøknad til NVE, Avdeling for konsesjon og tilsyn, Postboks 5091 Majorstua, 0301 Oslo.

Formålet med en konsesjonsbehandling er å veie fordelene ved tiltaket opp mot skader og ulemper for grunnvannsføremkomsten og allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet, jf. § 25.

Kravet til innhold i en søknad vil være avhengig av tiltakets art og størrelse. For å sikre at søknaden inneholder nødvendige opplysningene for den videre saksbehandlingen, ber NVE om å få tilsendt søknadsutkast for kvalitetssikring før en endelig søknad sendes inn.

5.1 Innholdet i søknader om konsesjon

NVE kan kreve de opplysningene som er nødvendig for sakens behandling, jf. § 23. Det er foreløpig ikke gitt forskrift om innhold i søknader m.m. NVE krever at søknader om konsesjon etter vannressursloven § 8 skal omfatte følgende opplysninger i den grad det er av betydning for å beskrive tiltaket og dets virkninger for selve grunnvannsføremkomsten og for allmenne og private interesser i eventuelt berørt vassdrag og nedbørfelt:

- Tiltakshavers og tiltakets navn og beliggenhet** (kommune, fylke, eventuelt UTM-koordinater). Dersom tiltakshaver er et aksjeselskap eller annen sammenslutning av flere deltagere skal deltagerne oppgis.
- Kort beskrivelse av hva det søkes om.** For utfyllende beskrivelse se punkt e)

- c) **Beskrivelse av den berørte grunnvannsforekomsten og eventuelt berørt vassdrag.**
Søknaden skal inneholde flest mulig opplysninger om grunnvannsforekomsten. Avhengig av om uttaket er planlagt i fjell eller løsmasser, beskrives forekomstens egenskaper, topografi og utstrekning. Aktuelle stikkord er: areal, avsetningstype med antatt mektighet og sammensetning, struktur og egenskaper til den umettede sonen, berggrunnsgeologi. I tillegg kommer:
- Resultater av grunnundersøkelser.
 - Beskrivelse av eksisterende vesentlige inngrep som berører grunnvann og vassdrag i det aktuelle området
 - Kart som viser nedbørfeltet med tiltaket og alle eksisterende inngrep av betydning. Kartet skal være i målestokk 1:50 000 og 1:5 000. Stedsnavn brukt i søknaden skal finnes på kart.
 - Hydrologiske data og beregninger. Mest aktuelt er opplysninger om antatt grunnvannsdannelse, vannkvalitet, nedbørens årstidsvariasjon, naturlig avrenning, strømningsforhold og infiltrasjonsområder. Det bør gjøres en vurdering av forekomstens kapasitet, også under ekstreme forhold som tørkeperioder og snøsmelting. Det skal spesielt legges vekt på grunnvannsforekomstens tåleevne. For store tiltak kan det være nødvendig med større analyser av vannbalansen, inkludert sesongvariasjoner, eventuelt frekvensanalyser på nedbør/snødata og temperatur. Dersom det planlagte grunnvannstiltaket ligger i tilknytning til et vassdrag skal det fremlegges opplysninger om vannstands- og vannføringsvariasjoner i vassdraget.
- d) **Dagens arealbruk**
Landbruk, industri, bolig- og hyttebebyggelse, andre vannuttak, allmennhetens bruk og annen arealbruk av betydning.
- e) **Beskrivelse av tiltaket det søkes om**
Beskrivelse av tiltaket, fordelene med tiltaket og begrunnelse for valgt løsning. Mulige alternativer løsninger beskrives. Konsekvenser dersom tiltaket ikke gjennomføres beskrives også. Det skal gis en kort teknisk brønnspeifisering med bl.a. antall brønner, brønndybder, filterplassering, filterhøyde og nødvendige tegninger. UTM-koordinater for brønner skal angis. Resultater fra prøvepumping og eventuelle modelleringer beskrives, inklusive utstrekning av det grunnvannsmagasinet som blir berørt. Driftsopplegg med bl.a. planlagt vannuttak og sesongvariasjoner skal omtales. Midlere og maksimalt vannuttak skal oppgis i l/s, m³/d, m³/uke og m³/år.
- f) **Beskrivelse av forholdet til rettighetshavere**
Beskrivelse og kartfesting av grunneiere/eiendomsforhold og andre privatrettslige forhold. Størrelse og beliggenhet av arealer som må klausuleres og eventuelt eksproprieres for gjennomføring av tiltaket skal vises. Eiendomsforholdene for hele grunnvannsmagasinet som blir berørt skal angis på kart.
- g) **Beskrivelse av forhold til annet lovverk og andre forvaltningsmyndigheter**
Det skal gis en omtale av tiltakets status i forhold til planer etter plan- og bygningsloven og en omtale av kontakt med kommunale og andre myndigheter og hvordan søknads-/meldeplikt etter annet lovverk, herunder kulturminneloven, laks- og innlandsfiskeloven og

forurensningsloven er ivaretatt. Det skal oppgis om nærliggende vassdrag er vernet gjennom Verneplan for vassdrag.

Dokumentasjon på at oppgaveplikten i forhold til Norges geologiske undersøkelse (NGU) er oppfylt skal vedlegges, jf. avsnitt 2.5.

h) **Konsekvenser/virkninger av tiltaket**

Alle nedenfor angitte punkter bør omtales, selv om det konkluderes med at det ikke er konsekvenser knyttet til det aktuelle punktet. Fremstillingen bør i størst mulig grad gjøre det mulig å sammenligne forholdene i det berørte området, grunnvannsforekomsten og nærliggende vassdrag før og etter gjennomføring av tiltaket.

- Formål og nytte av tiltaket.
Foruten selve bruken av grunnvannet, kan andre aktuelle positive effekter av tiltaket beskrives. Eksempel på dette er helsemessige forhold, veiforbindelser og andre nyttevirksomheter av samfunnsmessig betydning.
- Endringer i mengde og kvalitet på grunnvannsforekomsten.
Det skal gis en beskrivelse av endringer i vannbalansen, grunnvannsmagasinet, infiltrasjonsområde, strømningsforhold og tåleevne. Det skal også gis en vurdering av grunnvannskjemiske forhold og eventuell mobilisering av eksisterende forurensning eller sjøvann som en følge av endring i grunnvannsnivå eller strømminger. Potensielle forurensningskilder er blant annet landbruk, industri, veier, septiktank, bensinstasjon, gamle deponier, kirkegård/gravsted og trafostasjoner.
- Påvirkning/skader på andre vannforsyningsinteresser.
- Virkning på mengde og kvalitet av overflatevann og virkning på drenering av overflatevann eller våtmarker.
- Virkning for forurensning og resipientforhold.
- Virkning på naturverdier, for eksempel geologiske verdier, vegetasjon, våtmarker og myr, fauna og flora. Biologisk mangfold, dvs. viktige naturtyper eller arter med vekt på sårbare eller truede arter (rødlistearter) må omtales spesielt. Det samme gjelder særlige verneinteresser.
- Geotekniske konsekvenser, for eksempel setninger med bygningstekniske konsekvenser, forverret skråningsstabilitet og lignende.
- Konsekvenser for berørte brukerinteresser, herunder ferdsel, fiske og friluftsliv.
- Konsekvenser for faste kulturminner (automatisk fredete og verneverdige kulturminner).
- Konsekvenser for jord- og skogbruk, reindrift, utmarksnæring og annen næringsvirksomhet.
- Konsekvenser for samiske bruks- og bosetningsområder og virkningene for samiske samfunnsinteresser.
- Konsekvenser for utnyttelse av mineral- og masseforekomster.

Informasjon for å vurdere virkninger kan blant annet innhentes fra kommunen, Norges geologiske undersøkelse, fylkesmannens miljøvernavdeling, fylkeskommunen/kulturetaten, fylkeslandbruksmyndighetene, NGI, Jordforsk og konsulentfirmaer.

i) **Avbøtende og kontrollerende tiltak**

Det skal spesielt redegjøres for hvilke tiltak som planlegges iverksatt for å kontrollere og hindre at grunnvannsmagasinet tåleevne ikke overskrides. Det kan være aktuelt å etablere peilebrønner hvor grunnvannsnivået overvåkes. Det kan også være aktuelt å analysere prøver av grunnvannet for å kontrollere om vannkvaliteten endres og å overvåke vannføring og/eller nivå i nærliggende vassdrag/vannforekomster.

I forbindelse med eventuell tillatelse fastsetter NVE normalt et sett av vilkår for tillatelsen som blant annet pålegger tiltakshaver å gjennomføre oppfølgende undersøkelser og kontroller. Det er derfor viktig at tiltakshaver selv beskriver hvilke tiltak som er planlagt iverksatt for å avdekke fremtidige uforutsette virkninger av tiltaket eller for å avbøte eventuelle negative virkninger.

5.2 Kunngjøring og høringsinstanser

Søknad om tillatelse etter vannressursloven § 8 behandles i medhold av kapittel 3 i loven, jf. § 27-1 nr. 2 i plan- og bygningsloven.

Søknaden skal som regel sendes på høring, kunngjøres og legges ut til offentlig ettersyn. Dette gjøres av NVE.

Kunngjøringen om offentlig ettersyn skal som regel skje i minst to aviser som er alminnelig lest på stedet. Den skal klart angi det området forslaget omfatter og skal gi en rimelig frist for merknader som ikke må settes kortere enn 30 dager. I mindre saker kan NVE likevel fastsette en kortere frist.

Følgende instanser vil normalt få tilsendt søknaden til uttalelse:

- Kommunen
- Fylkeskommunen
- Fylkesmannen
- Norges geologiske undersøkelse (NGU)
- Eventuelle berørte lokale organisasjoner

Grunneiere og rettighetshavere kan etter omstendighetene ha krav på et direkte individuelt varsel, noe som gjelder ubetinget dersom tiltaket skal utføres på deres eiendom. Dette skal gjøres av søker.

5.3 Konesjonsvedtak og vilkår

Når høringsfristen er ute, tar NVE saken opp til behandling med de merknader som er kommet inn. Ved vurderingen av om det skal gis konsesjon til et grunnvannstiltak, legges det vekt på fordelene og nytten av tiltaket og tiltakets virkninger for grunnvannsforekomsten og allmenne og private interesser som blir berørt i vassdraget eller nedbørfeltet. Konesjon kan bare gis hvis fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper, jf. § 25.

NVE kan gjennom vedtak om konsesjon gi tillatelse til varig senking av grunnvannsnivået eller annen varig påvirkning av grunnvannet. NVE kan også gi tillatelse til grunnvannsuttak som påvirker alminnelig lavvannføring i nærliggende vassdrag.

Det settes normalt vilkår om at NVE skal godkjenne detaljplaner for tiltaket. Når et tiltak er gitt konsesjon etter vannressursloven, er hele tiltaket med hjelpeanlegg (veger, tipper etc.) unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Tiltaket må imidlertid avklares i forhold til kommuneplanens arealdel, dvs. ikke være i strid med denne. Avklaringen kan gjøres på to måter:

- ordinær behandling av tiltaket som reguleringsplan eller endring av reguleringsplan, etter pbl
- dispensasjon fra gjeldende kommuneplan eller fra kravet om å utarbeide reguleringsplan, jf. pbl §§ 7, 20-6 og 23.

Konsesjonen bortfaller hvis ikke arbeidet er satt i gang senest tre år etter at den ble gitt. Det samme gjelder hvis arbeidet deretter blir innstilt i mer enn to år. Fristen kan forlenges én gang med inntil tre nye år, jf. § 27.

5.4 Ekspropriasjon

En konsesjon etter vannressursloven innebærer ingen rett til ekspropriasjon. Tiltakshaver bør søke å ordne forholdet til berørte parter gjennom minnelige ordninger/avtaler. Dersom dette ikke lar seg gjøre, kan det søkes om tillatelse etter oreigningsloven § 2 til ekspropriasjon. Søknad om ekspropriasjonstillatelse bør være innarbeidet i søknaden om konsesjon etter vannressursloven.

§ 12 i oreigningsloven statuerer at hovedregelen er å søke å få til en løsning gjennom forhandlinger om minnelig ordning. Dersom dette ikke er prøvd kan NVE kreve at partene forsøker å oppnå minnelig ordning gjennom forhandlinger. Det skal fremgå av søknaden om minnelig ordning er prøvd. Det er også et krav i oreigningsloven at alternativer til ekspropriasjon skal vurderes, blant annet alternativ måte å løse formålet med tiltaket på.

Forutsetningen for at det skal kunne gis tillatelse til ekspropriasjon er at inngrepet er "tvillaust meir til gagn enn skade", jf. oreigningsloven § 2 siste ledd. Dette innebærer at det må være sannsynliggjort en overvekt av fordeler dersom tillatelse skal kunne gis. Den som søker har ansvaret for å få frem de faktiske forholdene, dvs. klargjøre hvilke interesser, fordeler og ulemper som gjør seg gjeldende. Det vil bare kunne gis tillatelse til ekspropriasjon dersom hensynet til samfunnet tilsier det. Dersom tiltaket det søkes om å ekspropriere til fordel for bare gir fordeler for private interesser kan det ikke gis ekspropriasjonstillatelse.

Oreigningsloven § 11 gir regler om hva søknad om ekspropriasjonstillatelse skal inneholde. Det skal redegjøres for

- Hvem inngrepet rammer
- Hva inngrepet går ut på (eiendomsrett eller bruksrett)
- Hva formålet med inngrepet er (for eksempel oreigningsloven § 2 nr. 47 vannforsyning)
- Hvilket areal/hvor det aktuelle grunnvannsmagasinet ligger, hvor stort det er i utstrekning og hva eksisterende utnyttelse er. Dette må vises på kart eller skisse

NVE har myndighet til å gi tillatelse til ekspropriasjon, og det er naturlig at dette gjøres samtidig med tillatelse etter vannressursloven.

6. Klagebehandling

Når NVE gir tillatelse etter vannressursloven og eventuelt etter oreigningsloven eller treffer andre vedtak som er enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2, kan disse påklages av partene og andre med rettslig klageadgang, jf. forvaltningsloven § 28 første ledd. Fristen for å klage er tre uker fra vedtaket har kommet fram til vedkommende part, jf. forvaltningsloven § 29 første ledd. Klagens form og innhold følger av forvaltningsloven § 32. Klageinstans er Olje- og energidepartementet (OED), men

klagen skal sendes gjennom NVE. NVE vurderer klagen og kan eventuelt gjøre om vedtaket på visse betingelser, jf. forvaltningsloven § 33. Dersom NVE opprettholder vedtaket, oversendes klagen med NVEs kommentarer til OED, som gjør det endelige vedtaket.

7. Reaksjonsbestemmelser

Lovens reaksjonsmidler er pålegg om retting, tvangsmulkt og straff. Vannressursloven har regler om dette i kapitlene 12 og 13. I tillegg kommer § 28 som gir hjemmel for å omgjøre konsesjoner.

Det følger av vannressursloven § 59 at den som har rettslig interesse i det, kan kreve at forhold som er i strid med loven eller vedtak i medhold av loven, blir rettet. Dersom vassdragsmyndigheten konstaterer at et konsesjonspliktig tiltak drives uten konsesjon eller i strid med gitt konsesjon, skal det gis pålegg om retting dersom det ikke gis konsesjon etter § 8 eller det tidligere vedtaket blir omgjort etter § 28. Om nødvendig kan det pålegges stans i pågående virksomhet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. § 60.

Etter § 63 er det straffbart blant annet å iverksette et konsesjonspliktig tiltak uten konsesjon (eller tillatelse i plan), iverksette et meldepliktig tiltak uten å følge reglene om melding, samt å overtre konsesjonsvilkår.

Etter straffeloven § 332 er det straffbart å utøve en virksomhet uten offentlig bemyndigelse eller tillatelse, dersom virksomheten krever dette. Videre er det straffbart å overskride grensene for bemyndigelsen eller tillatelsen.

Enhver kan politianmelde et forhold dersom man mener det foreligger brudd på disse bestemmelsene.

Tiltak som ikke krever konsesjon, men som likevel påfører andre eiendommer skader og ulemper, kan kreves rettet i medhold av granneloven § 10.

Adresser

NVE - Avdeling for konsesjon- og tilsyn, Postboks 5091 Majorstua, 0301 Oslo.

NVE-Region Nord (dekker Nordland nord for Saltfjellet (inkl. Rødøy kommune), Troms, Finnmark og Svalbard: Kongens gate 14–18, Postboks 394, 8505 Narvik, Tlf: 76 92 33 50

NVE-Region Midt-Norge (dekker Nordmøre, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag og Helgeland): Trekanten, Vestre Rosten 81, 7075 Tiller. Tlf: 72 89 65 50

NVE-Region Vest (dekker Hordaland, Sogn og Fjordane, Sunnmøre og Romsdal): Naustdalsv. 1B, Postboks 53, 6801 Førde. Tlf: 57 83 36 50

NVE-Region Sør (dekker Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder og Rogaland): Anton Jenssens gt. 5, Postboks 2124, 3103 Tønsberg. Tlf: 33 37 23 00

NVE-Region Øst (dekker Østfold, Oslo, Akershus, Hedmark og Oppland): Postboks 4223, 2307 Hamar. Tlf: 62 53 63 50.

Norges Geologiske Undersøkelse, Leiv Erikssonsv. 39, 7491 Trondheim. Tlf. 73 90 40 00.